

การใช้คำช่วยชี้สถานที่ に และ で ในภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนชาวไทย¹

สมเกียรติ เศวงกิจวิช
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการเลือกใช้คำช่วยแสดงสถานที่ に และ で ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

1) ผู้เรียนมีแนวโน้มเลือกใช้คำช่วยโดยพิจารณาจากคำกริยาภายในประโยคก่อนเป็นลำดับแรก หากเป็นคำกริยาที่คุ้นเคยและจดจำคำช่วยที่ใช้ร่วมกับคำกริยานั้นๆ เป็นกลุ่มก้อน (เช่น 「N に N が ある/いる」) ก็จะเลือกใช้คำช่วยตามที่จดจำมา แต่หากไม่ใช่ และมีคำแสดงตำแหน่งภายในประโยค (เช่น 上 (ด้านบน)) ก็ มีแนวโน้มจะเลือกใช้คำช่วย に มากกว่า で

2) คำกริยามีผลต่อการเลือกใช้คำช่วยถูกหรือผิดเป็นอย่างมาก คำกริยา เช่น 「住む」 (อาศัยอยู่) ผู้เรียนน่าจะใช้กลวิธีการจดจำคำกริยาเป็นกลุ่มก้อน ว่าคำกริยาเหล่านี้ต้องใช้ร่วมกับคำช่วย に ในขณะที่คำกริยาเช่น 「ある」 (มี, เกิด(เหตุการณ์)) ในสำนวน 「起こる」 (เกิดอุบัติเหตุ) หรือ 「忘れる」 (ลืม) มีอัตราการตอบถูกไม่สูงนัก คาดว่าอาจเนื่องจากผู้เรียนไม่เข้าใจความหมายของคำกริยาเหล่านี้อย่างถ่องแท้ และอิทธิพลจากภาษาแม่

3) กรณีที่โครงสร้างประโยคมีความซับซ้อน หรือมีคำแทรกระหว่างคำนามและคำกริยา (คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่) ผู้เรียนส่วนหนึ่งไม่สามารถใช้คำช่วยได้อย่างถูกต้อง

คำสำคัญ: คำช่วยแสดงสถานที่ に และ で ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย การจดจำเป็นกลุ่มก้อน

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานวิจัยเรื่อง “ปัญหาในการใช้และการเรียนรู้คำช่วยชี้สถานที่ に และ で ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี พ.ศ. 2555

On the Use of Japanese Particles Showing Location ‘ni’ and ‘de’ of Thai Learners

Somkiat Chawengkijwanich*

Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

Abstract

This paper aims to discover the problems for Thai learners on the use of the Japanese particles ‘ni’ and ‘de’ showing location. The findings are as follows:

1) Thai learners firstly tend to choose the particle by taking notice of the verb used in the sentence. If they are familiar with the verb and can memorize the particle used with the verb, i.e. memorize the whole structure as a unit (such as ‘N-ni N-ga aru’), they tend to use the particle as they have memorized it. If not, and there is any word showing position (e.g., Ue (above)), they tend to use the particle ‘ni’, not ‘de’.

2) Using particles correctly or not depends on each verb. In the case of a verb like ‘sumu’ (stay), the learners may memorize that the verb must be used with the particle ‘ni’, but in the case of ‘aru’ in ‘jiko-ga aru’ (have an accident) or ‘wasureru’ (forget), the percentage of correct answers are comparatively low. Maybe the learners cannot understand the meaning of these verbs correctly and because of the influences of their mother tongue.

3) In the case of complex sentences, or when some words are used between the nouns before the particles and the verb of movement, some learners cannot use the particles correctly.

Keywords: Japanese particles ‘ni’ and ‘de’ showing location, Thai learners of Japanese, memorize the whole structure as a unit

* Corresponding author e-mail: kiak1@hotmail.com

1. บทนำ

ภาษาญี่ปุ่นมีการใช้คำช่วยแสดงการก เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาคแสดงกับคำนาม ในประโยค (case marker) โดยคำช่วยแสดงสถานที่ ㄷ และ ㄹ ก็เป็นคำช่วยที่มักเป็นปัญหาสำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติ (市川 (1997)) ซึ่งจากประสบการณ์การสอนภาษาญี่ปุ่นของผู้เขียนเองก็พบว่าแม้คำช่วย ㄷ และ ㄹ จะเป็นหัวข้อที่มีการสอน ตั้งแต่ระยะแรกๆ ของการสอนภาษาญี่ปุ่นในระดับ ชั้นต้น และดูเหมือนไม่จำเป็นจะมีความยากหรือซับซ้อน แต่กลับพบว่ามีการใช้ผิดมากทั้งในระดับผู้เรียนชั้นต้น หรือแม้กระทั่งผู้เรียนระดับชั้นกลางหรือชั้นสูงก็ยังพบว่ามีการใช้ผิดอยู่ไม่น้อย

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการใช้ผิดและการเรียนรู้คำช่วย ㄷ และ ㄹ ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่น ชาวต่างชาติพบว่าเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ผู้เรียนมัก สับสนระหว่างการใช้คำช่วย ㄷ และ ㄹ โดยสาเหตุ ของการใช้ผิดมีการวิจัยพบที่เกิดจากสาเหตุต่างๆ เช่น ผู้เรียนมีกลวิธีการเลือกใช้คำช่วยโดยพิจารณาจาก คำอื่นๆ ในประโยคที่มีใช้คำกริยา เช่น คำนามที่นำ หน้าคำช่วย เป็นต้น (迫田(2001a)、ダナサーン ソムバット (2009) เป็นต้น) แม้จะมีงานวิจัยที่ศึกษา เกี่ยวกับกลวิธีการเลือกใช้คำช่วยดังกล่าวของผู้เรียน ชาวไทยอยู่บ้าง แต่ก็กล่าวได้ว่ายังมีค่อนข้างน้อยและมีประเด็นที่สมควรทำการศึกษาเพิ่มเติม จึงมีความ จำเป็นต้องศึกษาว่า ผู้เรียนชาวไทยมีกลวิธีการเลือกใช้ คำช่วยทั้งสองคำอย่างไร เพื่อนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ ในการสอนเกี่ยวกับการใช้คำช่วยอย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไปในอนาคต

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้ผิดและการเรียนรู้คำ ช่วย ㄷ และ ㄹ ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติ นั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก ในช่วงทศวรรษที่ 90 มีการ ศึกษาเกี่ยวกับการใช้คำช่วย ㄷ และ ㄹ ผิดมากมาย เช่น 鈴木 (1978)、水谷 (1987)、福間 (1997) และ 市川 (1997) โดยผลการวิจัยล้วนแสดงว่า ผู้เรียนมักมีความสับสนในการเลือกใช้คำช่วย ㄷ และ ㄹ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) たばこ屋の前に(→で) 2会うように 言って下さい。(市川 (1997))

(2) よくしや(→しゅくしや)で(→に) 日本人の大学生がいっぱいいます。(市 川 (1997))

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่พบแนวโน้มว่า ระหว่างคำช่วย ㄷ และ ㄹ ผู้เรียนมักเลือกใช้คำช่วย ㄷ มากกว่า แม้จะเป็นบริบทที่ต้องใช้คำช่วย ㄷ ก็ตาม (「ㄷ」の過剰使用) เช่น 久保田 (1994) ทำการ วิจัยเกี่ยวกับการใช้คำช่วยของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชั้น ต้นที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่จำนวน 2 คน โดย เก็บข้อมูลเป็นเวลา 10 เดือน และได้ข้อสรุปว่าผู้เรียน สับสนในการใช้คำช่วย ㄷ และ ㄹ โดยมีแนวโน้มว่า มักใช้คำช่วย ㄷ มากกว่า เช่น

(3) *食堂にご飯を食べます。(久保田 (1994))

งานวิจัยของ 福間 (1996) และ 岩崎 (2001) ซึ่งวิเคราะห์การใช้ผิดของผู้เรียนชั้นต้นหลากหลายสัญชาติและผู้เรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ ตามลำดับ ก็พบแนวโน้มเช่นเดียวกัน

² คำช่วยหน้าเครื่องหมายวงเล็บเป็นการใช้ผิด โดยคำช่วยในวงเล็บหลังเครื่องหมาย → คือคำตอบที่ถูกต้อง อนึ่ง เนื่องจากงาน วิจัยนี้เน้นศึกษาคำช่วย ㄷ และ ㄹ ดังนั้น จึงจะแก้ไขเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงคือส่วนที่ผิดเกี่ยวกับคำช่วย ㄷ และ ㄹ เท่านั้น

นอกจากนี้ 上村 (2003) ได้สำรวจผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติจาก 9 ประเทศและพบว่าคำช่วย に เป็นคำช่วยที่ผู้เรียนรู้สึกว่ายากที่สุด จึงได้ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจให้ผู้เรียนเลือกเติมคำช่วย か、に、を、で、から、まで、へ、と ลงในประโยคตัวอย่าง ผลการสำรวจพบว่าสาเหตุของการใช้ผิดเกิดขึ้นจากสาเหตุคือ ก) ผู้เรียนไม่ตระหนักถึงวิธีการใช้ที่ถูกต้อง และ ข) ผู้เรียนไม่สามารถแยกแยะได้ว่าคำกริยาบางตัว เช่น 「起こる」「留学する」「住む」 เป็นกริยาที่แสดงการกระทำหรือไม่ ทั้งนี้ สาเหตุของความผิดพลาด ก) พบมากในกลุ่มผู้เรียนชั้นต้น ส่วนข้อ ข) พบในกลุ่มผู้เรียนชั้นกลางขึ้นไป ผลสรุปจากงานวิจัยของ 上村 นี้ให้เห็นถึงความเป็นไปได้ว่าระดับความรู้ของผู้เรียนอาจมีผลต่อการใช้ผิดของผู้เรียนได้เช่นเดียวกัน

นับตั้งแต่ราวปี ค.ศ. 2000 มีนักวิชาการจำนวนมากที่หันมาวิเคราะห์สาเหตุการใช้ผิดของผู้เรียนโดยมุ่งศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้คำช่วย に และ で ของผู้เรียน เช่น 迫田 (2001a, b) ซึ่งสรุปผลการวิจัยว่าผู้เรียนมักเลือกใช้คำช่วย に และ で โดยพิจารณาจากคำนามที่นำหน้าคำช่วย กล่าวคือ กรณีสที่คำนามที่อยู่หน้าคำช่วยเป็นคำแสดงตำแหน่ง (เช่น 後ろ、中、前) ผู้เรียนมักใช้คำช่วย に แต่หากเป็นคำนามแสดงชื่อสถานที่ (เช่น 東京) หรืออาคาร (เช่น 食堂、大学) ผู้เรียนมักใช้คำช่วย で ซึ่ง 迫田 ได้เรียกกลวิธีนี้ว่า ユニット形成ストラテジー (การจดจำเป็นกลุ่มก้อน)

กลวิธี ユニット形成ストラテジー นี้มีความน่าสนใจและมีการวิจัยกันอย่างกว้างขวาง นอกจาก 迫田 แล้ว 増田 (2001) ซึ่งศึกษาข้อมูลของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นระดับชั้นต้นถึงขั้นสูงที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่จำนวน 30 คนก็พบแนวโน้มเช่นเดียวกับ 迫田 รวมทั้ง 岩崎 (2001) ซึ่งทำการสำรวจผู้เรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่พบว่าผู้เรียนมีลักษณะการ

ใช้ผิดเป็นลำดับขั้น โดยในขั้นแรกๆ ผู้เรียนมีแนวโน้มใช้คำช่วย に มาก (「に」の過剰使用) และเมื่อศึกษาจนมีความรู้ภาษาญี่ปุ่นมากขึ้นก็มีแนวโน้มเลือกใช้คำช่วย に และ で โดยพิจารณาจากคำนามที่นำหน้าคำช่วย โดยหากเป็นคำนามแสดงสถานที่เฉพาะเจาะจง (特定の場所) จะเลือกใช้คำช่วย に แต่หากเป็นคำนามแสดงสถานที่ทั่วไป (一般的な場所) จะเลือกใช้คำช่วย で

อย่างไรก็ตาม มีงานวิจัยที่ขัดกับข้อสรุปของ 迫田 เช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น 蓮池 (2004) ได้ทำการวิจัยโดยให้ผู้เรียนที่ใช้ภาษาจีนและภาษาเกาหลีเป็นภาษาแม่รวม 120 คนเติมคำช่วยลงในแบบสำรวจ ผลสำรวจพบว่า ผู้เรียนที่ใช้ภาษาจีนเป็นภาษาแม่ มีแนวโน้มว่ามักเลือกใช้คำช่วย に เมื่อคำนามที่นำหน้าคำช่วยเป็นคำนามแสดงสถานที่หรือทิศทาง แต่กรณีเป็นคำนามชื่อสถานที่หรืออาคาร ไม่พบแนวโน้มว่ามี การใช้คำช่วย で แต่อย่างใด นอกจากนี้ กรณีผู้เรียนที่ใช้ภาษาเกาหลีเป็นภาษาแม่ การเลือกใช้คำช่วย に และ で น่าจะได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่มากกว่าการเลือกใช้โดยพิจารณาจากคำใดคำหนึ่งภายในประโยค และผู้เรียนชั้นกลางมีแนวโน้มได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่มากกว่าผู้เรียนชั้นสูง

นอกจากกลวิธีการเลือกใช้คำช่วย โดยพิจารณาคำนามที่อยู่ข้างหน้าแล้ว ยังมีงานวิจัยอื่นๆ เช่น 久保田 (1994) ซึ่งพบว่าผู้เรียนเลือกใช้คำช่วย に และ で โดยพิจารณาจากคำกริยาที่ตามหลัง เช่น ในโครงสร้างประโยคที่แสดงความหมายว่า “ไปสถานที่หนึ่งๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ...” (「[場所]へ...を[目的]に(行く)」) ผู้เรียนอาจแต่งประโยคว่า

(4) 銀座で映画を見に行く。(久保田 (1994))

โดยผู้เรียนเลือกใช้คำช่วยโดยพิจารณาจากคำกริยาที่ตามหลังและอยู่ใกล้คำนามคือ 「見(る)」 จึงเลือกใช้คำช่วย で ซึ่งเป็นการใช้ที่ไม่ถูกต้อง

ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้คำช่วย に และ で ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยนั้น 安田・森・劉・許、小野 (2008) สำรวจผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในมหาวิทยาลัยในประเทศจีนชั้นปีที่ 1 จำนวน 52 คน และประเทศไทย ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 189 คน โดยใช้แบบสำรวจให้ผู้เรียนเติมคำช่วยที่ถูกต้อง งานวิจัยนี้มุ่งสำรวจการใช้คำช่วย に และ で แต่ไม่ได้จำกัดเฉพาะคำช่วยแสดงสถานที่ ผลการสำรวจที่เกี่ยวข้องอาจสรุปได้ว่ามีแนวโน้มว่าผู้เรียนอาจนิยมใช้คำช่วย に (「に」の過剰使用) และผู้เรียนมีแนวโน้มใช้กลยุทธ์ ユニット形成ストラテジー กล่าวคือ กรณีคำนามหน้าคำช่วยเป็นคำแสดงตำแหน่ง ผู้เรียนในประเทศจีนและประเทศไทยเลือกตอบคำช่วย に มากเป็นพิเศษ

ダナサーンソムバット(2009) ได้อ้างงานวิจัยของตนเอง (ダナサーンソムバット (2003)) ซึ่งได้ทำแบบสำรวจเกี่ยวกับการเลือกใช้คำช่วย に และ で โดยให้นักศึกษามหาวิทยาลัยที่ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 1-3 จำนวน 164 คน เติมคำช่วยลงในแบบสำรวจ พร้อมทั้งมีการสัมภาษณ์ผู้เรียนและผู้สอนชาวไทย ผลการสำรวจพบว่า ผู้เรียนมีแนวโน้มใช้กลยุทธ์เลือกใช้คำช่วย に และ で แบบ ユニット形成ストラテジー ตามข้อสรุปของ 迫田 (2001a, b) กล่าวคือ กรณีที่คำนามที่อยู่หน้าคำช่วยเป็นคำแสดงตำแหน่ง เช่น しろ、中、前 ผู้เรียนมักใช้คำช่วย に แต่หากเป็นคำนามแสดงชื่อสถานที่หรืออาคาร เช่น 東京、大学 ผู้เรียนมักใช้คำช่วย で โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวโน้มการใช้คำช่วย に กรณีคำนามที่นำหน้าคำช่วยเป็นคำแสดงตำแหน่งนั้นชัดเจนมาก และแม้กระทั่งผู้เรียนชั้นปีที่ 3 ก็ยังพบแนวโน้มการใช้เช่นนี้ถึงกว่าร้อยละ 50 และผลจากการสัมภาษณ์ผู้เรียนพบแนวโน้มว่าผู้เรียนเลือกใช้คำช่วยโดยพิจารณาจากคำกริยากรณีเป็นคำกริยาที่คุ้นเคย เช่น 「～に住む」「～がある」

ส่วนงานวิจัยของ ดา'นาサーนซอมบัต (2009) ซึ่งเน้นศึกษากลวิธีการใช้คำช่วย に และ で

ของผู้เรียนชาวไทยระดับชั้นกลางและชั้นสูง โดยศึกษาเฉพาะกริยาจำนวน 10 คำที่ผู้เรียนชาวไทยมักมีความสับสน คือ 「置く」「止める」「集まる」「泊まる」「倒れる」「落とす」「寝る」「立つ」「座る」「住む」 ได้ผลสรุปว่า ผู้เรียนระดับชั้นกลางมีแนวโน้มจะเลือกใช้คำช่วย に กรณีที่คำนามที่อยู่หน้าคำช่วยเป็นคำแสดงตำแหน่ง แต่กลับพบการใช้คำช่วย に ในกรณีดังกล่าวน้อยลงใน ผู้เรียนระดับชั้นสูง นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้เรียนมีแนวโน้มจะเลือกใช้คำช่วยโดยพิจารณาจากคำกริยาที่ตามมา (เช่น กรณีคำกริยา 「住む」 มักใช้คำช่วย に) รวมทั้งอาจใช้กลยุทธ์อื่นๆ เสริมเช่น พิจารณาว่าคำนามที่นำหน้าคำช่วยเป็นสถานที่ที่กว้างหรือแคบ (หากเป็นสถานที่ที่กว้าง ใช้คำช่วย で หากเป็นสถานที่ที่แคบ ใช้คำช่วย に) และการพิจารณาจากความหมายของคำกริยาในภาษาไทยที่มีความหมายเทียบเคียงกับคำกริยาตัวนั้นๆ ในภาษาญี่ปุ่นประกอบการเลือกใช้คำช่วย เช่น กรณีคำกริยา 「集まる」 ผู้เรียนชาวไทยทั้งระดับชั้นกลางและชั้นสูงเลือกใช้คำช่วย で เป็นจำนวนมาก เนื่องจากคำกริยาดังกล่าวอาจแปลเป็นไทยได้ว่า “รวมตัว” จึงทำให้ผู้เรียนตีความว่าเป็นกริยาที่มีการเคลื่อนไหว และเลือกใช้คำช่วย で

ข้อสรุปจากงานวิจัยของ ดา'นาサーนซอมบัต มีความน่าสนใจและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่ออย่างไรก็ตาม เนื่องจากผลสรุปส่วนหนึ่งจาก ดา'นาサーนซอมบัต (2003) เป็นการสัมภาษณ์เพื่อสอบถามความเห็นของผู้เรียน ซึ่งมีความเป็นไปได้เช่นกันว่าอาจมีความแตกต่างจากกลวิธีการใช้จริงของผู้เรียน และเนื่องจากงานวิจัยดังกล่าวเป็นวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งไม่มีการเผยแพร่ทั่วไปและผู้เขียนไม่สามารถหาวิทยานิพนธ์เล่มดังกล่าวมาศึกษาโดยละเอียดได้ จึงไม่แน่ชัดว่ากลุ่มตัวอย่างนักศึกษามหาวิทยาลัยที่ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 1-3 เป็นผู้เรียนที่มีความรู้ภาษาญี่ปุ่นระดับใด และมีการวิเคราะห์ผลการสำรวจแยกตามระดับความรู้ของ

ผู้เรียนหรือไม่ ประกอบกับยังมีข้อสงสัยเกี่ยวกับผลการสำรวจบางประการ เช่น ผลสำรวจที่ว่าผู้เรียนมีแนวโน้มเลือกใช้คำช่วยโดยพิจารณาจากคำกริยากรรมเป็นคำกริยาที่คุ้นเคย เช่น 「～に在る」「～に～がある」 นั้น แม้ผู้เขียนจะเห็นด้วยว่าน่าจะเป็นจริง แต่กรณีที่โครงสร้างประโยคซับซ้อนมากขึ้น ผู้เรียนจะยังคงสามารถใช้คำช่วยได้ถูกต้องหรือไม่ เป็นต้น

จากประสบการณ์การสอนภาษาญี่ปุ่นของผู้เขียนเองพบว่า แม้จะสอนหลักการใช้คำช่วย に และ で อย่างละเอียดสักเพียงใด แต่ก็ยังมักพบปัญหาว่าผู้เรียนมักใช้ผิด แม้จะมีงานวิจัยที่สรุปว่าผู้เรียนหลายๆชาติ รวมทั้งผู้เรียนชาวไทยมีแนวโน้มจะใช้คำช่วย に มากเป็นพิเศษ หรือมีแนวโน้มใช้กลวิธีเลือกใช้คำช่วย に และ で แบบ ユニット形成ストラテジー ก็ตาม แต่ผู้เรียนยังมีข้อสงสัยในประเด็นต่อไปนี้

1. บ่อยครั้งที่ผู้เขียนพบเห็นผู้เรียนแต่งประโยคโดยใช้คำแสดงตำแหน่งร่วมกับคำช่วย で หรือใช้คำช่วย に ร่วมกับคำนามแสดงชื่อสถานที่ จึงเห็นว่าควรมีการศึกษาว่าผู้เรียนชาวไทยใช้กลวิธีการใช้คำช่วยแบบ ユニット形成ストラテジー จริงหรือไม่ และพบในผู้เรียนระดับความรู้ชั้นใดบ้าง

2. กรณีโครงสร้างประโยคซับซ้อน จะมีผลทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเลือกใช้คำช่วยได้อย่างถูกต้องหรือไม่เมื่อเทียบกับคำกริยาเดียวกันแต่โครงสร้างประโยคไม่ซับซ้อน

3. มีคำกริยาจำนวนหนึ่งที่ผู้เขียนพบว่าผู้เรียนมักใช้ผิดอันเนื่องจากไม่เข้าใจความหมายของคำกริยานั้นๆ อย่างถ่องแท้ เช่น 「留学する」 โดยผู้เรียนอาจได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่ ผู้เรียนจะมีปัญหาในการเลือกใช้คำช่วยร่วมกับคำกริยาเหล่านี้หรือไม่

3. การใช้ に และ で ของผู้เรียนชาวไทย

3.1 รายละเอียดเกี่ยวกับแบบสำรวจ

เพื่อเป็นการพิสูจน์ข้อสมมติฐานซึ่งสรุปได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากข้อสังเกตของผู้เขียนเองที่ได้กล่าวไปข้างต้น ผู้เขียนจึงได้จัดทำแบบสำรวจเพื่อพิสูจน์สมมติฐานต่อไปนี้

ก. สมมติฐานที่ 1 : ผู้เรียนใช้กลวิธีการเลือกใช้คำช่วย に และ で โดยพิจารณาจากคำนามที่นำหน้าคำช่วย (ユニット形成ストラテジー) กล่าวคือ กรณีที่คำนามที่อยู่หน้าคำช่วยเป็นคำแสดงตำแหน่ง ผู้เรียนมักใช้คำช่วย に แต่หากเป็นคำนามแสดงชื่อสถานที่หรือสิ่งปลูกสร้าง ผู้เรียนมักใช้คำช่วย で

ข. สมมติฐานที่ 2 : ผู้เรียนน่าจะไม่เข้าใจความหมายของคำกริยาบางตัวอย่างถ่องแท้ เช่น じこがある (เกิดอุบัติเหตุ) คำกริยาที่มีความหมายคล้ายกันเช่น 勤める・働く (ทำงาน) หรือ 住む・「暮らす」(อาศัยอยู่ ใช้ชีวิต) รวมทั้งคำกริยาเช่น 乗る (ขึ้น(รถ)) 留学する (ศึกษาต่อต่างประเทศ) 待つ (รอ) อันเป็นผลให้อาจไม่สามารถเลือกใช้คำช่วยได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ ผู้เขียนได้คัดเลือกคำกริยาซึ่งพบจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนชาวไทยมักใช้ผิด รวมทั้งจากประสบการณ์การสอนของผู้เขียนเอง

ค. สมมติฐานที่ 3 : ผู้เรียนอาจไม่สามารถใช้คำช่วยได้อย่างถูกต้อง กรณีที่คำกริยาที่มีความหมายแสดงการเคลื่อนที่ โดยเฉพาะกรณีที่ที่มีคำมาแทรกระหว่างคำนามและคำกริยา

ง. สมมติฐานที่ 4 : ผู้เรียนอาจไม่สามารถใช้คำช่วยได้อย่างถูกต้อง กรณีที่โครงสร้างประโยคมีความซับซ้อน

ผู้เขียนได้จัดทำแบบสำรวจโดยแต่งประโยคให้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ต้องการพิสูจน์ แบบสำรวจมีทั้งสิ้น 38 ข้อ และผ่านการตรวจสอบความ

ถูกต้องจากเจ้าของภาษาชาวญี่ปุ่นซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านไวยากรณ์และเป็นครูสอนภาษาญี่ปุ่นจำนวน 2 ท่าน โดยได้ดำเนินการสำรวจในเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม พ.ศ. 2555 กลุ่มเป้าหมายในการสำรวจคือผู้เรียนชาวไทยที่เรียนวิชาภาษาญี่ปุ่น ซึ่งจัดสอนโดยภาควิชาภาษาญี่ปุ่น คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-5 (ผู้เรียนชั้นปีที่ 5 คือผู้เรียนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ถึงชั้นปีที่ 3 หรือ 4 จากนั้นได้ไปศึกษาที่มหาวิทยาลัยใน

ประเทศญี่ปุ่นเป็นเวลาประมาณ 1 ปี และกลับมาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อีกครั้ง) จำนวนรวมทั้งสิ้น 167 คน

3.2 ผลสำรวจ

ผลการสำรวจรายชื่อมีรายละเอียดดังตารางต่อไป นี้ โดยอัตราการตอบถูกเฉลี่ยของผู้เรียนที่ตอบแบบสำรวจทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 72.33

ตารางที่ 1

ผลสำรวจรายชื่อ (เรียงตามลำดับคะแนน)

ประโยค	คำช่วย	อัตราการตอบถูก
6. コンサートを見に日本_____行きました。	に+へ	98.80
18. あの先生は2年前に日本に帰り、今京都_____います。	に	97.60
10. フランス料理を食べにレストラン_____行きました。	に+へ	95.81
11. 友だちはまだしょくどうの中_____いますか。	に	95.21
7. 彼は毎日しょくどう_____ごはんを食べます。	で	94.61
23. A: 「あ、山田さんはもう帰りましたか。」 B: 「山田さんなら、まだ会社の前_____いますよ。かとうさんと話をしているようです」	に	94.61
8. 両親は今新しい家_____住んでいます。	に	94.01
15. 私もアメリカ_____住んでみたいです。	に	94.01
25. バス_____乗っているとき、父から電話がありました。	に	93.41
21. 社長はまだ会社_____いますか。	に	92.81
3. お金をつくえの上_____おきました。	に	91.62
1. 先生は今しょくどう_____います。	に	90.42
5. プークェット島はタイ_____あります。	に	89.22
17. あの人はどこ_____働いていますか。	で	88.62
34. 誕生日のカード_____「お誕生日、おめでとう」と書きました。	に	86.83
20. ごはんは、しょくどうの中_____食べてください。	で	83.23
22. きのう、しょくどう_____小学生のときの先生にととても似ている(เหมือน)人を見ました。	で	82.04

ตารางที่ 1

ผลสำรวจรายชื่อ (เรียงตามลำดับคะแนน) (ต่อ)

ประโยค	คำช่วย	อัตราการตอบถูก
4. あそこ_____しゃしんをとりましたよ。	で	80.84
38. しょくどう_____先生や友だちがお店の前に並んで、話をしながら待っています。	で	80.24
30. 山田さんは今どこ_____勤めていますか。	に	78.44
27. 京都の料理はとてもおいしいから、こんど京都_____ごはんを食べましょう。	で	74.85
33. しょくどう_____は、テーブルやいすの他に、とても古そうな時計やきれいな絵もあります。	に	74.85
36. 卒業(จบการศึกษา)したら、どこ_____留学(เรียนต่อต่างประเทศ)したいですか。	に+へ	74.85
37. きょうとても疲れていた(เหนื่อย)ので、バスの中_____寝てしまいました。	で	65.27
9. 山田さんと田中さんは2年前にタイ_____会いました。	で	64.07
28. 今日パーティがあるから、しょくどう_____は、タイ人だけではなく、外国人もたくさんいて、とてもにぎやか(บรรยากาศดี)です。	に	61.08
26. ニットさんとは、おととい会社_____会いました。	で	56.89
12. ここ_____待っていてください。	で	54.49
14. けさ、あそこ_____じこがありましたよ。	で	53.89
19. きょう先生の家_____カメラを忘れてしまいました。	に	49.70
35. 日本_____新しいカメラを買いに行きます。	に+へ	49.10
13. レストラン_____おいしいすきやきを食べて行きます。	に+へ	44.91
29. 毎年バンコク_____ぼんおどりのおまつりがあります。	で	43.71
32. さいふはどこ_____落としましたか、わかりますか。	で	43.11
2. さっき友だちと会社の前_____会いました。	で	39.52
31. 生まれた時からずっと(ตลอด)ここ_____暮らしていますから、この町をよく知っています。	で	34.73
24. この町を出て、これからは東京_____暮らします。	で	32.34
16. 2時にしょくどう_____集まって(รวมตัวกัน)ください。	に	28.74

แม้โดยภาพรวมจะดูเหมือนข้อที่คำตอบถูกคือคำช่วย に จะมีอัตราการตอบถูกสูงเป็นจำนวนมาก กล่าวคือ จำนวนข้อที่อัตราการตอบถูกสูงเกินร้อยละ 90 มีทั้งหมด 12 ข้อ และเป็นกรณีที่คำตอบถูกคือ に ถึง 11 ข้อ จึงอาจดูเหมือนเป็นไปตามที่เคยมีการวิจัยพบว่าผู้เรียนมีแนวโน้มใช้คำช่วย に มากกว่าคำช่วย で แต่เมื่อพิจารณาโดยละเอียด จะพบว่าข้อที่คำตอบถูกคือ に แต่อัตราการตอบถูกต่ำก็มีอยู่เป็นจำนวนไม่น้อย โดยพบว่าข้อที่อัตราการตอบถูกต่ำกว่าร้อยละ 50 นั้น เป็นข้อที่คำตอบถูกคือ に 4 ข้อและเป็นข้อที่คำตอบถูกคือ で 5 ข้อ จึงคงยังมีโอกาสสรุปได้ว่าผู้เรียนมีแนวโน้มใช้คำช่วย に มากกว่าคำช่วย で เสมอไป

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสนใจที่ข้อที่คำกริยา คือ 「行く」「いる」「住む」「乗る」「置く」 นั้น อัตราการตอบถูกค่อนข้างสูงมาก ล้วนสูงกว่าร้อยละ 90 ทั้งสิ้น ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าผู้เรียนคุ้นชินกับคำกริยาเหล่านี้ และสามารถจดจำคำช่วยที่ใช้ร่วมกับคำกริยาเหล่านี้ได้อย่างถูกต้อง โดยผลการสำรวจสอดคล้องกับข้อสรุปของ ดานาサーンソムバット (2009) ซึ่งระบุว่ากรณีคำกริยา 「ある」 (ซึ่งกล่าวได้ว่ามีความหมายคล้ายคลึงกับ 「いる」) และ 「住む」 ผู้เรียนมักจดจำเป็นกลุ่มก้อนว่าใช้ร่วมกับคำช่วย に

แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเฉพาะกรณีคำกริยา 「行く」 และ 「いる(ある)」 จะพบว่ากรณีที่ประโยคมีโครงสร้างซับซ้อนหรือมีคำอื่นมาแทรกระหว่างคำตามและคำกริยา กลับพบว่าอัตราการตอบถูกลดต่ำลงมาก โดยกรณี 「行く」 ซึ่งมีคำมาแทรกระหว่างคำนามและคำกริยาในข้อ 35 และ 13 มีอัตราการตอบถูกเพียงร้อยละ 49.10 และ 44.91 ตามลำดับ ส่วนกรณี 「いる(ある)」 ซึ่งโครงสร้างซับซ้อนในข้อ 33 และข้อ 28 มีอัตราการตอบถูกเพียงร้อยละ 74.85 และ 61.08 ตามลำดับ

นอกจากนี้ กรณีคำกริยาที่มีความหมายคล้ายกัน พบว่าอัตราการตอบถูกของคำกริยา 「住む」 (ข้อ 8 และข้อ 15) สูงถึงร้อยละ 94 ในขณะที่อัตราการตอบถูกของ 「暮らす」 มีเพียงร้อยละ 30 เศษ ส่วนคำกริยา 「働く」 และ 「勤める」 มีอัตราการตอบถูกร้อยละ 88.62 และ 78.44 ตามลำดับ

ต่อไปจะขออภิปรายผลการวิเคราะห์ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้ง 4 ข้อ โดยผู้เขียนได้แบ่งระดับความรู้ของผู้เรียนออกเป็น 3 กลุ่มคือชั้นสูง (19 คน) ชั้นกลาง (124 คน) และชั้นต้นตอนปลาย (24 คน) โดยพิจารณาจากระยะเวลาที่เรียนภาษาญี่ปุ่น คะแนนรวมจากแบบสำรวจ และตำราที่ใช้ในการเรียนในช่วงที่ทำแบบสำรวจ (ดูรายละเอียดในงานวิจัยฉบับเต็มของผู้เขียน)

ก. สมมติฐานที่ 1 : ผู้เรียนใช้กลวิธีการกรณเลือกใช้คำช่วย に และ で โดยพิจารณาจากคำนามที่นำหน้าคำช่วย (ユニット形成ストラテジー)

ก่อนอื่น ขอกล่าวถึงกรณีมีและไม่มีคำแสดงตำแหน่ง ผลการสำรวจกรณีประโยคที่คำตอบถูกคือ に พบว่ากรณีมีคำแสดงตำแหน่ง ผู้เรียนมีการใช้ に มากกว่ากรณีไม่มีคำแสดงตำแหน่งเล็กน้อย และเมื่อแยกตามระดับความรู้ของผู้เรียนพบว่า กรณีผู้เรียนชั้นสูง ไม่ว่าจะ มีหรือไม่มีคำแสดงตำแหน่งก็ตอบถูกทั้งหมด กรณีผู้เรียนชั้นกลางก็มีโอกาสกล่าวได้ว่ามีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด แต่จะเห็นแนวโน้มชัดเจนนอกในผู้เรียนชั้นต้น ซึ่งพบว่ากรณีมีคำแสดงตำแหน่งอัตราการเลือกตอบ に สูงขึ้นมากอย่างชัดเจน ซึ่งผลที่ได้แตกต่างจาก ดานาサーンソムバット (2009) ซึ่งกล่าวว่าจากผลการให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบและการสัมภาษณ์เพิ่มเติม พบแนวโน้มว่าผู้เรียนมักใช้คำช่วย に ร่วมกับคำแสดงตำแหน่งในกลุ่มผู้เรียนทั้งปี 1 จนถึงปี 3

ตารางที่ 2

ผลสำรวจกรณีมีและไม่มีคำแสดงตำแหน่ง (กรณีคำตอบที่ถูกต้องคือ に)

ประโยค	คำช่วย	อัตราการตอบถูก			อัตราการตอบถูกเฉลี่ยทุกกลุ่ม
		ชั้นสูง	ชั้นกลาง	ชั้นต้น	
1. 先生は今しょくどう _____ います。	に	100.00	94.35	62.50	90.42
11. 友だちはまだしょくどうの中 _____ いますか。	に	100.00	95.97	87.50	95.21
21. 社長はまだ会社 _____ いますか。	に	100.00	95.97	70.83	92.81
23. A: 「あ、山田さんはもう帰りましたか。」 B: 「山田さんなら、まだ会社の前 _____ いますよ。かとうさんと話をしているようです」	に	100.00	94.35	91.67	94.61

ส่วนกรณีประโยคที่คำตอบถูกคือ で พบว่า กรณีมีคำแสดงตำแหน่ง ผู้เรียนมีการเลือกใช้ で น้อยลงทั้ง 2 ข้อ และเมื่อแยกตามระดับความรู้ของผู้เรียน

พบว่า กรณีมีคำแสดงตำแหน่ง อัตราการตอบถูกล้วนลดลงในทุกระดับชั้นดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3

ผลสำรวจกรณีมีและไม่มีคำแสดงตำแหน่ง (กรณีคำตอบที่ถูกต้องคือ で)

ประโยค	คำช่วย	อัตราการตอบถูก			อัตราการตอบถูกเฉลี่ยทุกกลุ่ม
		ชั้นสูง	ชั้นกลาง	ชั้นต้น	
7. 彼は毎日しょくどう _____ ごはんを食べます。	で	100.00	93.55	95.83	94.61
20. ごはんは、しょくどうの中 _____ 食べてください。	で	89.47	84.68	70.83	83.23
26. ニットさんとは、おととい会社 _____ 会いました。	で	78.95	54.84	50.00	56.89
2. さっき友だちと会社の前 _____ 会いました。	で	63.16	37.90	29.17	39.52

และเมื่อศึกษาข้อมูลโดยละเอียดว่าผู้เรียนที่ตอบผิดนั้นเลือกตอบคำช่วยใดบ้าง ผลปรากฏดังตารางที่ 4 ว่าแทบทั้งหมดเลือกตอบคำช่วย に จึง

กล่าวได้ว่า น่าจะมีความเป็นไปได้ว่ากรณีมีคำแสดงตำแหน่ง ผู้เรียนมีแนวโน้มจะเลือกใช้คำช่วย に จริง

ตารางที่ 4

อัตราการทำผิดกรณีมีและไม่มีคำแสดงตำแหน่ง (กรณีผู้เรียนเลือกตอบ に)

ประโยค	คำช่วยที่ตอบ	ชั้นสูง	ชั้นกลาง	ชั้นต้น
7. 彼は毎日しょくどう_____ごはんを食べます。	に	0	4.03	0
20. ごはんは、しょくどうの中_____食べてください。	に	10.53	15.32	29.17
26. ニットさんとは、おととい会社_____会いました。	に	21.05	36.29	41.67
2. さっき友だちと会社の前_____会いました。	に	36.84	60.48	70.83

จากผลสำรวจทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น จึงอาจสรุปได้ดังต่อไปนี้

ก) กรณีคำกริยา 「いる」 ซึ่งจัดว่าเป็นคำกริยาพื้นฐานที่ผู้เรียนเริ่มเรียนตั้งแต่บทแรกๆ ของการเรียนภาษาญี่ปุ่น รวมทั้งผู้สอนมักสอนให้จดจำในรูปแบบโครงสร้าง 「Nに Nが ある/いる」 น่าจะกล่าวได้ว่าเป็นคำกริยาที่ค่อนข้างง่ายสำหรับผู้เรียน ดังจะเห็นได้จากอัตราการตอบถูกโดยรวมซึ่งค่อนข้างสูงมากถึงมากกว่าร้อยละ 90 โดยเฉพาะในผู้เรียนระดับชั้นกลางและสูง

จึงกล่าวได้ว่า ในการเลือกใช้คำช่วย หากคำกริยาในประโยคเป็นคำกริยาที่ผู้เรียนคุ้นเคย เช่น 「いる」 ผู้เรียนน่าจะเลือกใช้คำช่วยโดยพิจารณาจากคำกริยามากกว่าคำแสดงตำแหน่ง ยกเว้นผู้เรียนระดับชั้นต้นซึ่งยังมีความรู้ภาษาญี่ปุ่นไม่มาก โดยผู้เรียนชั้นต้นที่ไม่มีความรู้เพียงพอมีแนวโน้มจะเลือกใช้คำช่วย に โดยพิจารณาจากคำแสดงตำแหน่งในประโยค ดังจะเห็นได้จากอัตราการเลือกตอบ に สูงขึ้นมากอย่างชัดเจนในข้อ 11 และข้อ 23

ข) กรณีคำกริยา 会う ซึ่งมีความหมายว่า “พบ” และผู้เรียนชาวไทยส่วนหนึ่งอาจเข้าใจว่าเป็นคำกริยาที่ไม่แสดงการกระทำหรือไม่มีการเคลื่อนไหวอย่างชัดเจน (ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเทียบกับคำว่า 食べる (กิน) ผู้เรียนชาวไทยน่าจะรู้สึกว่าการกระทำแสดงการกระทำหรือเคลื่อนไหวอย่างชัดเจนกว่า) ดังนั้นจึงมีอัตราการตอบถูกค่อนข้างต่ำดังผลการสำรวจในข้อ 26 และข้อ 2

จากการสังเกตและสอบถามผู้เรียนพบว่า คำกริยา 「食べる」 และ 「会う」 เป็นคำกริยาที่ผู้เรียนมิได้จดจำเป็นกลุ่มก้อนว่าใช้ร่วมกับคำช่วยตัวใดตัวหนึ่งเป็นการเฉพาะ ผลสำรวจพบว่ากรณีคำกริยาเหล่านี้ ผู้เรียนทุกระดับชั้นเลือกใช้คำช่วย に เพิ่มมากขึ้นเมื่อมีคำแสดงตำแหน่งปรากฏในประโยค

ดังนั้น จึงน่าจะกล่าวได้ว่าผู้เรียนเลือกใช้คำช่วยโดยพิจารณาจากคำกริยาก่อนเป็นลำดับแรก โดยหากเป็นคำกริยาที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคยหรือไม่ทราบวิธีใช้ที่ถูกต้อง ผู้เรียนมีแนวโน้มจะเลือกใช้คำช่วย に เพิ่มขึ้นหากมีคำแสดงตำแหน่งปรากฏในประโยค

ส่วนกรณีคำนามชื่อสถานที่หรือสิ่งปลูกสร้าง อัตราการตอบถูกเป็นดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5

ผลสำรวจกรณีคำนามชื่อสถานที่หรือสิ่งปลูกสร้าง

ประโยค	คำช่วย	อัตราการตอบถูก			อัตราการตอบถูกเฉลี่ยทุกกลุ่ม
		ชั้นสูง	ชั้นกลาง	ชั้นต้น	
5. ブーケット島はタイ_____あります。	に	94.74	91.13	75.00	89.22
18. あの先生は 2 年前に日本に帰り、今京都_____います。	に	100.00	99.19	87.50	97.60
9. 山田さんと田中さんは 2 年前にタイ_____会いました。	で	89.47	61.29	58.33	64.07
27. 京都の料理はとてもおいしいから、_____京都_____ごはんを食べましょう。	で	89.47	75.81	58.33	74.85
1. 先生は今_____いますか。	に	100.00	94.35	62.50	90.42
21. 社長はまだ会社_____いますか。	に	100.00	95.97	70.83	92.81

迫田 (2001a) ได้กล่าวไว้ว่า กรณีคำนามเป็นชื่อสถานที่หรือสิ่งปลูกสร้าง ผู้เรียนมีแนวโน้มเลือกใช้คำช่วย で ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นจริง อัตราการตอบถูกในข้อ 9 และข้อ 27 ควรจะสูง แต่กลับปรากฏว่าอัตราการตอบถูกในข้อ 5 และข้อ 18 ซึ่งคำตอบถูกคือ に กลับสูงกว่าข้อ 9 และข้อ 27 อย่างเห็นได้ชัด โดยสูงถึงราวร้อยละ 90 นอกจากนี้ เมื่อเทียบกับผลสำรวจในข้อ 1 และข้อ 21 ซึ่งคำกริยาคือ いる และคำนามที่นำหน้าเป็นสิ่งปลูกสร้าง (しよくどう และ 会社 ตามลำดับ) ก็ไม่พบแนวโน้มว่าผู้เรียนจะเลือกใช้คำช่วย で แต่อย่างใด โดยพบว่าผู้เรียนมากกว่าร้อยละ 90 เลือกใช้คำช่วย に

เมื่อแยกผลสำรวจตามระดับความรู้ของผู้เรียนก็ไม่พบแนวโน้มว่าผู้เรียนจะเลือกใช้คำช่วย で กรณีคำนามเป็นชื่อสถานที่หรือสิ่งปลูกสร้างในทุกระดับความรู้เช่นเดียวกัน กล่าวคือ กรณีคำนามเป็นชื่อสถานที่ในข้อ 5 และ 18 ก็ไม่พบแนวโน้มที่เด่นชัดว่าผู้เรียนจะหันไปเลือกใช้คำช่วย で แทน に แต่อย่างใด แม้กระทั่งในกลุ่มผู้เรียนชั้นต้น นอกจากนี้ เมื่อศึกษาข้อมูลว่า ในข้อ 5 และข้อ 18 มีผู้เรียนเลือกตอบ で มากเพียงใด ก็พบว่ามีจำนวนน้อยมาก จึงน่าจะสรุปได้ว่าในข้อ 5 และข้อ 18 ผู้เรียนน่าจะเลือกใช้คำช่วยโดยพิจารณาจากคำกริยามากกว่า กล่าวคือ ผู้เรียนสังเกตว่าคำกริยาในประโยคคือ 「いる/ある」 จึงเลือกใช้คำช่วย に มิได้สังเกตจากคำนามที่นำหน้าคำช่วย

ตารางที่ 6

อัตราการตอบผิดกรณีคำถามชื่อสถานที่หรือสิ่งปลูกสร้าง (กรณีผู้เรียนเลือกตอบ で)

ประโยค	คำช่วยที่ตอบ	ขั้นสูง	ขั้นกลาง	ขั้นต้น
5. プークェット島はタイ_____あります。	で	0	4.84	4.17
18. あの先生は2年前に日本に帰り、今京都_____います。	で	0	0	0

กรณีที่คำถามเป็นสิ่งปลูกสร้าง (「しょくどう」「会社」) ก็ไม่พบแนวโน้มชัดเจนเช่นเดียวกันว่า ผู้เรียนจะเลือกใช้คำช่วย で มากกว่า に ดังจะเห็น

จากอัตราการตอบถูกของข้อ 1 และ 21 ซึ่งคำตอบถูกคือ に ล้วนค่อนข้างสูง

ตารางที่ 7

ผลสำรวจกรณีเป็นคำถามสิ่งปลูกสร้าง

ประโยค	คำช่วย	ขั้นสูง	ขั้นกลาง	ขั้นต้น
1. 先生は今しょくどう_____います。	に	100	94.35	62.50
21. 社長はまだ会社_____いますか。	に	100	95.97	70.83
26. ニットさんとは、おととい会社_____会いました。	で	78.95	54.84	50.00
7. 彼は毎日しょくどう_____ごはんを食べます。	で	100	93.55	95.83

ทั้งนี้ ผู้เรียนขั้นต้น ในข้อ 1 มีผู้เลือกตอบคำช่วย で และ かに ร้อยละ 16.67 มีผู้เลือกตอบคำช่วย へ ร้อยละ 4.17 ส่วนข้อ 21 มีผู้เลือกตอบคำช่วย かに ร้อยละ 16.67 และมีผู้เลือกตอบคำช่วย で ร้อยละ 12.50 จึงมีอาจกล่าวได้ว่าผู้เรียนมีแนวโน้มเลือกใช้คำช่วย で กรณีคำถามเป็นสิ่งปลูกสร้างแต่อย่างไร

มีข้อสังเกตว่าการที่ผู้เรียนจำนวนหนึ่งเลือกตอบคำช่วย かに ในประโยคข้างต้นน่าจะเกิดจากการจดจำโครงสร้างประโยค 「Nが ある/いる」 เป็นกลุ่มก้อน จึงกล่าวได้ว่าการที่ผู้เรียนจดจำโครงสร้างประโยค เป็นกลุ่มก้อนอาจส่งผลทำให้เลือกใช้คำช่วยผิดได้เช่นเดียวกัน

ข. สมมติฐานที่ 2 : ผู้เรียนน่าจะไม่เข้าใจความหมายของคำกริยาบางตัวอย่างถ่องแท้ อันเป็นผลให้ไม่สามารถเลือกใช้คำช่วยได้อย่างถูกต้อง

ในการสำรวจครั้งนี้ได้สำรวจคำกริยาคือ 「じこがある」「おまつりがある」「働く」「勤める」「住む」「暮らす」「乗る」「置く」「書く」「写真を撮る」「留学する」「寝る」「待つ」「忘れる」「落とす」「集まる」 ผลสำรวจมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8

ผลสำรวจกรณีคำกริยา 「じこがある」「おまつりがある」「働く」「勤める」

「住む」「暮らす」「乗る」「置く」「書く」「写真を撮る」

「留学する」「寝る」「待つ」「忘れる」「落とす」「集まる」

ประโยค	คำช่วย	อัตราการตอบถูก			อัตราการตอบถูกเฉลี่ยทุกกลุ่ม
		ชั้นสูง	ชั้นกลาง	ชั้นต้น	
14. けさ、あそこ _____ じこがありましたよ。	で	42.11	59.68	33.33	53.89
29. 毎年バンコク _____ ぼんおどりのおまつりがあります。	で	42.11	45.97	33.33	43.71
17. あの人はどこ _____ 働いていますか。	で	100.00	91.13	66.67	88.62
30. 山田さんは今どこ _____ 勤めていますか。	に	84.21	79.03	70.83	78.44
8. 両親は今新しい家 _____ 住んでいます。	に	100.00	93.55	91.67	94.01
15. 私もアメリカ _____ 住んでみたいです。	に	100.00	92.74	95.83	94.01
31. 生まれた時からずっと(ตลอด)ここ _____ 暮らしていますから、この町をよく知っています。	で	31.58	36.29	29.17	34.73
24. この町を出て、これからは東京 _____ 暮らします。	で	26.32	37.10	12.50	32.34
25. バス _____ 乗っているとき、父から電話がありました。	に	94.74	93.55	91.67	93.41
3. お金をつくえの上 _____ おきました。	に	100	91.94	83.33	91.62
34. 誕生日のカード _____ 「お誕生日、おめでとう」と書きました。	に	89.47	87.90	79.17	86.83
4. あそこ _____ しゃしんをとりました。	で	89.47	84.68	54.17	80.84
36. 卒業 (จบการศึกษา) したら、どこ _____ 留学 (เรียนต่อต่างประเทศ) したいですか。	に+へ	73.68	75.00	75.00	74.85
37. きょうとても疲れていた(เหนื่อย)ので、バスの中 _____ 寝てしまいました。	で	84.21	66.94	41.67	65.27
12. ここ _____ 待っててください。	で	84.21	53.23	37.50	54.49
19. きょう先生の家 _____ カメラを忘れてしまいました。	に	31.58	53.23	45.83	49.70
32. さいふはどこ _____ 落とした(たたく)か、わかりますか。	で	57.89	46.77	12.50	43.11
16. 2 時にしょくどう _____ 集まって(รวมตัวกัน)ください。	に	21.05	30.65	25.00	28.74

กรณีคำกริยา 「ある」 ในสำนวน 「じこがある」 (ข้อ 14) 「おまつりがある」 (ข้อ 29) พบว่า ในขณะที่คำกริยา 「ある/いる」 ซึ่งแสดงการมีอยู่ของคนหรือสิ่งของมีอัตราการตอบถูกโดยรวมค่อนข้างสูง แต่สำนวนที่แสดงเหตุการณ์ (event) เหล่านี้กลับมีอัตราการตอบถูกเพียงราวร้อยละ 50 เท่านั้น สาเหตุน่าจะเกิดจากการที่ผู้เรียนจดจำเป็นกลุ่มก้อนว่าคำกริยา 「ある」 ต้องใช้ร่วมกับคำช่วย に เสมอ โดยพบว่าแม้กระทั่งผู้เรียนชั้นสูงก็มีอัตราการตอบถูกต่ำมาก และเป็นที่น่าสนใจที่อัตราการตอบถูกต่ำกว่าผู้เรียนชั้นกลางด้วย ซึ่งสำนวน 「ある/いる」 ที่แสดงเหตุการณ์ (event) นี้ ผู้เรียนได้เคยเรียนมาแล้วในระดับชั้นต้น มีความเป็นไปได้ว่าผู้เรียนชั้นต้นอาจยังสับสนกับสำนวน 「ある/いる」 ที่แสดงการมีอยู่ของคนหรือสิ่งของซึ่งได้เรียนไปก่อนหน้านี้ จึงไม่ทันตระหนักถึงการใช้คำกริยานี้เพื่อแสดงเหตุการณ์ และเป็นผลทำให้อัตราการตอบถูกค่อนข้างต่ำ ในขณะที่ผู้เรียนชั้นกลางซึ่งเพิ่งผ่านการเรียนสำนวนนี้มาไม่นานนักและมีบางส่วนน่าจะยังจดจำได้ เมื่อมีการเรียนภาษาญี่ปุ่นมากขึ้นจึงมีความสามารถในการใช้คำกริยานี้เพื่อแสดงเหตุการณ์ได้ดีมากขึ้น แต่ในผู้เรียนชั้นสูงกลับพบว่าความสามารถในการใช้คำกริยานี้กลับลดลง ซึ่งจากประสบการณ์ของผู้เขียนพบว่า ในการสอนหัวข้อไวยากรณ์หลายๆ เรื่อง รวมทั้งการใช้คำกริยา 「ある/いる」 เพื่อแสดงเหตุการณ์นี้ ผู้สอนมักสอนเพียงครั้งเดียวในชั้นต้น แต่หลังจากนั้นแทบมิได้มีการสอนซ้ำอีกเลย ซึ่งในกรณีคำกริยา 「ある/いる」 นั้น การใช้เพื่อแสดงการมีอยู่ของคนหรือสิ่งของโดยใช้ร่วมกับคำช่วย に น่าจะเป็นวิธีการใช้ที่ผู้เรียนคุ้นเคยมากกว่าการใช้เพื่อแสดงเหตุการณ์โดยใช้ร่วมกับคำช่วย で ในกรณีเช่นนี้ หากไม่มีการเน้นย้ำกับผู้เรียนว่าคำกริยา 「ある/いる」 อาจใช้เพื่อแสดงเหตุการณ์โดยใช้ร่วมกับคำช่วย で ก็มีความเป็นไปได้ว่าผู้เรียนชั้นสูงอาจหลงลืมและไม่สามารถใช้ได้ถูกต้อง

ส่วนกรณีคำกริยา 「働く」 (ข้อ 17)、「勤める」 (ข้อ 30) พบว่าอัตราการตอบถูกค่อนข้างสูง โดย 「働く」 มีอัตราการตอบถูกสูงกว่า 「勤める」 เล็กน้อย ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าผู้เรียนเข้าใจว่าการ “ทำงาน” เป็นกริยาที่มีการกระทำหรือมีการเคลื่อนไหวชัดเจน จึงมีผู้เรียนที่เลือกใช้คำช่วย で มากกว่า ส่วนกรณีคำกริยา 「勤める」 ผู้เรียนที่เลือกตอบคำช่วยผิด มีผู้เรียนที่เลือกตอบ で ร้อยละ 18.56 เลือกตอบ を ร้อยละ 18.56 เลือกตอบ へ ร้อยละ 0.6 และไม่ตอบ ร้อยละ 0.6 เช่นเดียวกัน

กรณีคำกริยา 「住む」 (ข้อ 8, 15)、「暮らす」 (ข้อ 31, 24) ผลสำรวจพบว่า อัตราการตอบถูกของ 「住む」 สูงกว่า 「暮らす」 อย่างเห็นได้ชัด แม้กระทั่งผู้เรียนชั้นสูงก็ยังมีอัตราการตอบถูกกรณี 「暮らす」 ราวร้อยละ 30 เท่านั้น ผู้เขียนสันนิษฐานว่าเนื่องจากคำกริยา 「住む」 เป็นคำกริยาพื้นฐานที่ผู้เรียนน่าจะได้เรียนในช่วงแรกๆ ของการเรียนภาษาญี่ปุ่น และน่าจะจดจำเป็นกลุ่มก้อนคำว่าคำกริยา 「住む」 ใช้กับคำช่วย に ดังที่ ดานาサーンソム バット (2009) ได้เคยกล่าวไว้เช่นกัน ประกอบกับ ผู้เรียนอาจเทียบคำว่า 「住む」 กับคำแปลภาษาไทยว่า “อาศัยอยู่” และมักเทียบคำว่า “อยู่” กับคำช่วย に ส่วนกรณีคำว่า 「暮らす」 ผู้เรียนอาจเทียบกับคำว่า “ใช้ชีวิต” ซึ่งชาวไทยอาจไม่รู้สึกว่าเป็นกริยาที่มีการกระทำเคลื่อนไหวชัดเจน ผู้เรียนจึงไม่เลือกใช้คำช่วย で

เช่นเดียวกับกรณีคำกริยา 「ある/いる」 ที่แสดงเหตุการณ์ (event) ในข้อ 14 และ 29 ผลการสำรวจการใช้คำช่วยของคำกริยา 「暮らす」 พบว่าผู้เรียนชั้นสูงมีอัตราการตอบถูกต่ำกว่าผู้เรียนชั้นกลาง ผู้เขียนสันนิษฐานว่าอาจเนื่องจากผู้สอนมักสอนเรื่องนี้เพียงครั้งเดียวในชั้นต้น แต่หลังจากนั้นมิได้มีการสอนซ้ำอีก จึงเป็นผลให้ผู้เรียนชั้นสูงอาจหลงลืมและไม่สามารถใช้ได้ถูกต้อง

การที่คำกริยา 「住む」 มีอัตราตอบถูกสูงมากในทุกกลุ่มระดับความรู้ ไม่ว่าจะคำนามที่นำหน้าคำช่วยเป็นคำนามชื่อเฉพาะหรือไม่ก็ตาม ส่วนคำกริยา 「暮らす」 กลับมีอัตราการตอบถูกต่ำมากในทุกกลุ่มระดับความรู้ ทั้งกรณีคำนามเป็นคำนามทั่วไปและชื่อเฉพาะ อาจเป็นอีกหนึ่งหลักฐานที่แสดงว่าคำนามชื่อเฉพาะหรือคำนามที่เป็นสถานที่ที่กว้างหรือแคบมิได้มีผลต่อการเลือกใช้คำช่วยของผู้เรียนชาวไทยตามที่ ดาเนซาร์สันซอมบัต (2009) เคยกล่าวไว้แต่อย่างใด

ส่วนคำกริยาอื่นๆ นั้น กรณี 「乗る」 (ข้อ 25)、「置く」 (ข้อ 3)、「書く」 (ข้อ 34)、「写真を撮る」 (ข้อ 4) มีอัตราการตอบถูกค่อนข้างสูงคือล้วนสูงกว่าร้อยละ 80 ทั้งสิ้น ยกเว้น 「写真を撮る」 ซึ่งผู้เรียนชั้นต้นยังมีความสับสนในการเลือกใช้คำช่วยที่ถูกต้อง จึงมีอัตราการตอบถูกเพียงร้อยละ 54.17 ทั้งนี้ อาจเนื่องจากผู้เรียนรู้สึกว่าการกริยา “ถ่ายรูป” มิได้มีการแสดงการกระทำหรือมีการเคลื่อนไหวอย่างชัดเจน ในขณะที่คำกริยา 「乗る」、「置く」、「書く」 ผู้เรียนน่าจะใช่วิธีจดจำคำเป็นกลุ่มก่อนว่าคำกริยาเหล่านี้ต้องใช้ร่วมกับคำช่วย に

คำกริยา 「留学する」 (ข้อ 36)、「寝る」 (ข้อ 37)、「待つ」 (ข้อ 12) มีอัตราการตอบถูกไม่สูงนัก เป็นไปได้ว่าผู้เรียนอาจไม่เข้าใจว่ากรณี 「留学する」 ในข้อ 36 เป็นการแสดงทิศทางว่าไปเรียนต่อที่ใด จึงควรใช้ に (หรือへ) มากกว่า で ส่วนคำกริยา 「寝る」、「待つ」 นั้น ผู้เรียนอาจรู้สึกว่าการ “นอน” และ “รอคอย” มิได้มีการแสดงการกระทำอย่างชัดเจน จึงเลือกใช้คำช่วยได้ไม่ถูกต้องในกลุ่มผู้เรียนชั้นต้นและชั้นกลาง

และสุดท้าย คำกริยา 「忘れる」 (ข้อ 19)、「落とす」 (ข้อ 32)、「集まる」 (ข้อ 16) ล้วนมีอัตราการตอบถูกต่ำมาก แม้กระทั่งผู้เรียนระดับชั้นสูงก็ยังมีอัตราการตอบถูกไม่สูงนัก อนึ่ง ผลการสำรวจของ ดาเนซาร์สันซอมบัต (2009) เกี่ยวกับการใช้

คำช่วยกรณีคำกริยา 「落とす」 และ 「集まる」 ได้สรุปว่ากรณีคำกริยาทั้งสอง หากคำนามหน้าคำช่วยแสดงสถานที่แคบ (คือ “ถึงขยะ” และ “พื้นห้องน้ำ”) ผู้เรียนมักเลือกใช้คำช่วย に แต่หากเป็นสถานที่กว้าง (คือ “ห้องเรียน” และ “ห้องครัว”) ผู้เรียนมักเลือกใช้คำช่วย で แต่ดังที่ได้กล่าวไปแล้วเกี่ยวกับการใช้คำกริยา 「住む」 และ 「暮らす」 ว่าสถานที่กว้างหรือแคบไม่น่าจะมีผลต่อการเลือกใช้คำช่วยของผู้เรียนแต่อย่างใด ทั้งนี้ คำถามที่ใช้ในแบบสำรวจครั้งนี้ คำถามที่นำหน้าคำช่วยคือ 「どこ」 (ที่ไหน) 「しょくどう」 (โรงอาหาร) ซึ่งหากใช้เกณฑ์ในการพิจารณาว่าเป็นสถานที่ที่กว้างหรือแคบเช่นเดียวกับ ดาเนซาร์สันซอมบัต (2009) น่าจะจัดว่าเป็นสถานที่กว้าง และหากผู้เรียนเลือกใช้คำช่วยโดยพิจารณาจากความกว้างหรือแคบของสถานที่จริง ในข้อ (32) ผู้เรียนน่าจะเลือกใช้คำช่วย で ได้อย่างถูกต้อง แต่กลับพบว่าเมื่ออัตราการตอบถูกเพียงร้อยละ 43 เท่านั้น

ผู้เขียนสันนิษฐานว่าการเลือกใช้คำช่วยกรณีคำกริยา 「忘れる」、「落とす」、「集まる」 ไม่ถูกต้อง น่าจะเกิดจากการที่ผู้เรียนไม่เข้าใจความหมายของคำกริยาเหล่านี้อย่างถ่องแท้เนื่องจากเป็นคำกริยาที่มีความหมายค่อนข้างซับซ้อน กล่าวคือ แม้ 「忘れる」 และ 「集まる」 จะเป็นคำกริยาที่แสดงการกระทำ แต่เป็นคำกริยาที่มีได้ให้ความสำคัญกับการกระทำที่เกิดขึ้น แต่เน้นว่าผลจากกระทำนั้นมีผลลัพธ์หลงเหลืออยู่ที่จุดใด (ลืมไว้ที่ไหน) หรือจุดสิ้นสุดอยู่ที่ใด (รวมตัวกันที่ใด) มากกว่า (รายละเอียดเกี่ยวกับความหมายของคำกริยา 「集まる」 ดู 寺村 (1982)) จึงนิยมใช้ร่วมกับคำช่วย に ส่วน 「落とす」 กรณีที่ทราบเพียงสถานที่ที่ที่คาดว่าอยู่บริเวณใด กล่าวคือ ทราบเพียงสถานที่ที่กว้างๆ แต่ไม่อาจจะระบุได้ว่าเป็นจุดใด จะถือว่าเป็นการเน้นสถานที่ที่เกิดการกระทำมากกว่าจุดที่ผลลัพธ์ปรากฏอยู่ (ตกอยู่ตรงจุดใด) จึงนิยมใช้คำช่วย で ผู้เขียนคาดว่าผู้เรียนอาจไม่มีความรู้หรือมีทันได้

วิเคราะห์ความหมายของคำกริยาว่าต้องการสื่อความหมายเช่นใดในสถานการณ์นั้นๆ จึงทำให้ไม่สามารถเลือกใช้คำช่วยได้อย่างถูกต้อง กล่าวได้ว่าวิธีการใช้คำช่วยของคำกริยานี้เหล่านี้ค่อนข้างซับซ้อนและเข้าใจยากสำหรับผู้เรียนชาวไทย จึงพบว่าแม้กระทั่งในผู้เรียนชั้นสูงก็มีอัตราการตอบถูกต้องค่อนข้างต่ำ

ก. สมมติฐานที่ 3 : ผู้เรียนอาจไม่สามารถใช้คำช่วยกรณีที่คำกริยาที่มีความหมายแสดงการเคลื่อนที่ได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะกรณีที่มีความแตกต่างระหว่างคำนามและคำกริยา

ตารางที่ 9

ผลสำรวจกรณีคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่

ประโยค	คำช่วย	อัตราการตอบถูก			อัตราการตอบถูกเฉลี่ยทุกกลุ่ม
		ชั้นสูง	ชั้นกลาง	ชั้นต้น	
6. コンサートを見に日本 _____ 行きました。	に+へ	100	98.39	100.00	98.80
10. フランス料理 ^{リョウリ} を食べにレストラン行きました。	に+へ	100	95.97	91.67	95.81
13. レストラン _____ おいしいすきやきを食べて行きます。	に+へ	73.69	41.94	37.50	44.91
35. 日本 _____ 新しいカメラを買いに行きません。	に+へ	63.16	47.58	45.83	49.10

ผลสำรวจแสดงให้เห็นชัดเจนว่าเมื่อมีคำแทรกระหว่างคำช่วยและภาคแสดง อัตราการตอบถูกต้องถึงครึ่งหนึ่ง แม้ว่าคำนามที่อยู่หน้าคำช่วยจะเป็นคำเดียวกันก็ตาม (ข้อ 6 และ 35 คำนามคือ 「日本」 ส่วนข้อ 10 และข้อ 13 คำนามคือ 「レストラン」) สิ่งนี้จะเป็นหลักฐานแสดงว่าผู้เรียนมิได้เลือกใช้คำช่วยโดยพิจารณาจากชนิดของคำนามแต่อย่างใด อีกทั้งเมื่อแยกผลสำรวจตามระดับความรู้ของผู้เรียนก็พบว่า กรณีมีคำแทรกระหว่างคำช่วยและภาคแสดงนั้น ไม่เพียงแต่ผู้เรียนระดับชั้นต้นและชั้นกลาง แต่แม้กระทั่งผู้เรียนระดับชั้นสูงก็ยังมีอัตราการตอบถูกต้องต่ำลงอย่างเห็นได้ชัด

ง. สมมติฐานที่ 4 : ผู้เรียนอาจไม่สามารถใช้คำช่วยได้อย่างถูกต้อง กรณีที่โครงสร้างประโยคมีความซับซ้อน

กรณีโครงสร้างประโยคมีความซับซ้อนก็มีผลต่อการเลือกใช้คำช่วยของผู้เรียนอย่างเห็นได้ชัดเช่นเดียวกับกรณีสมมติฐานที่ 3 แม้คำกริยาที่ใช้ในประโยคคือ 「ある/いる」 จะเป็นคำกริยาพื้นฐานและไม่ยากสำหรับผู้เรียนชาวไทย ดังจะเห็นได้จากกรณีโครงสร้างประโยคไม่ซับซ้อนในข้อ 1 และ 21 อัตราการตอบถูกสูงมากกว่าร้อยละ 90 แต่เมื่อใช้ในโครงสร้างประโยคที่ซับซ้อนจนทำให้ผู้เรียนสับสนดังข้อ 28 และ 33 อัตราการตอบถูกต้องกลับลดลงเหลือเพียงราวร้อยละ 60-70 เท่านั้น และแนวโน้มนี้พบในผู้เรียนทุกระดับความรู้รวมทั้งผู้เรียนชั้นกลางและสูง

ตารางที่ 10

ผลสำรวจกรณีโครงสร้างประโยคซับซ้อนเทียบกับกรณีโครงสร้างประโยคไม่ซับซ้อน

ประโยค	คำช่วย	อัตราการตอบถูก			อัตราการตอบถูกเฉลี่ยทุกกลุ่ม
		ชั้นสูง	ชั้นกลาง	ชั้นต้น	
28. 今日パーティがあるから、しょくどうは、タイ人だけではなく、外国人もたくさんいて、とてもにぎやか(บรรยายภาคครึกครื้น)です。	に	78.947	61.29	45.83	61.08
33. しょくどう _____ は、テーブルやいすのほかに、とても古そうな時計やさきれいな絵もあります。	に	89.474	75.81	58.33	74.85
1. 先生は今しょくどう _____ います。	に	100	94.35	62.50	90.42
21. 社長はまだ会社 _____ いますか。	に	100	95.97	70.83	92.81

4. สรุป

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการใช้ผิดและการเรียนรู้คำช่วย に และ で ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติพบว่าผู้เรียนมักสับสนในการเลือกใช้คำช่วยดังกล่าว และมีกลวิธีการเลือกใช้คำช่วยต่างๆ หลากหลาย ผู้เขียนจึงได้ทำการวิจัยเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน 4 ข้อ และได้ผลสรุปดังต่อไปนี้

ก. สมมติฐานที่ 1 : ผู้เรียนใช้กลวิธีการเลือกใช้คำช่วย に และ で โดยพิจารณาจากคำนามที่นำหน้าคำช่วย (ユニット形成ストラテジー)

ข้อสรุป ผู้เรียนเลือกใช้คำช่วยโดยพิจารณาจากคำกริยาภายในประโยคก่อนเป็นลำดับแรก หากเป็นคำกริยาที่คุ้นเคยหรือจดจำโครงสร้างของคำกริยาเป็นกลุ่มก้อน เช่น 「NにNが ある/いる」 ก็จะเลือกใช้คำช่วยตามที่จดจำมา แต่หากไม่ใช่ และมีคำแสดงตำแหน่งในประโยคก็มีแนวโน้มจะเลือกใช้คำช่วย に แต่กรณีคำนามเป็นชื่อสถานที่และสิ่งปลูกสร้าง ไม่พบแนวโน้มว่าผู้เรียนจะเลือกใช้คำช่วย で แต่อย่างใด ซึ่งข้อสรุปนี้สอดคล้องกับ 蓮池 (2004)

ข. สมมติฐานที่ 2 : ผู้เรียนน่าจะไม่เข้าใจความหมายของคำกริยาบางตัวอย่างถ่องแท้ อันเป็นผลให้อาจไม่สามารถเลือกใช้คำช่วยได้อย่างถูกต้อง

ข้อสรุป คำกริยาเช่น 「住む」「乗る」 มีอัตราการตอบถูกค่อนข้างสูงคือสูงกว่าร้อยละ 80 ซึ่งผู้เรียนน่าจะใช้กลวิธีการจดจำคำกริยาเป็นกลุ่มก้อนว่า คำกริยาเหล่านี้ต้องใช้ร่วมกับคำช่วย に อย่างไรก็ตามมีคำกริยาจำนวนหนึ่ง กล่าวคือ คำกริยา 「ある」 ในสำนวน 「どこがある」「おまつりがある」 ที่แสดงเหตุการณ์ (event) และคำกริยาเช่น 「留学する」「忘れる」 มีอัตราการตอบถูกไม่สูงนัก ซึ่งผู้เขียนคาดว่าอาจเนื่องจากผู้เรียนไม่เข้าใจความหมายของคำกริยาเหล่านี้อย่างถ่องแท้ โดยอาจนำไปเทียบกับคำในภาษาไทยที่มีความหมายใกล้เคียงกัน (เช่น เป็นกริยาที่เน้นการกระทำ หรือสถานที่ที่มุ่งสู่หรือสถานที่ที่มีผลลัพธ์ปรากฏ เป็นต้น) อันเป็นผลทำให้เกิดความเข้าใจผิดจนไม่อาจเลือกใช้คำช่วยได้อย่างถูกต้อง

ค. สมมติฐานที่ 3 : ผู้เรียนอาจไม่สามารถเลือกใช้คำช่วยได้อย่างถูกต้อง กรณีที่คำกริยามีความหมายแสดงการเคลื่อนที่ โดยเฉพาะกรณีที่มีคำมาแทรกระหว่างคำนามและคำกริยา

ข้อสรุป เป็นไปตามสมมติฐานอย่างชัดเจน แม้กระทั่งในกลุ่มผู้เรียนระดับชั้นสูง

ง. **สมมติฐานที่ 4** : ผู้เรียนอาจไม่สามารถใช้คำช่วยได้อย่างถูกต้อง กรณีที่โครงสร้างประโยคมีความซับซ้อน

ข้อสรุป เป็นไปตามสมมติฐานอย่างชัดเจน แม้กระทั่งในกลุ่มผู้เรียนระดับชั้นสูง

บรรณานุกรม

- ปราณี จงสุจริตธรรม. (2006). คำช่วยที่เป็นปัญหาสำหรับผู้สอบคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารเจแปนฟาวน์เดชั่น*. ฉบับที่ 3. กรุงเทพฯ: เจแปนฟาวน์เดชั่น.
- 市川保子(1997)『日本語誤用例文小辞典』凡人社.
- 上村文字(2003)「第二言語の文法習得—格助詞ニを中心として」熊本大学言語学論集『ありあけ』2号、熊本大学。
- 久保田美子(1994)「第2言語としての日本語の縦断的習得研究—格助詞『を』『に』『で』『へ』の習得過程について—」『日本語教育』82号、日本語教育学会。
- 迫田久美子(2001a)「学習者の誤用を生み出す言語処理のストラテジー(1)：場所を表す「に」と「で」の場合」『広島大学日本語教育研究』11号、広島大学。
- 迫田久美子(2001b)「学習者の文法処理方法」『日本語学習者の文法習得』大修館書店。
- ダナサーンソมวัต(2009)『タイ語を母語とする学習者の助詞選択のストラテジーについて』大阪大学未刊行博士論文。
- 寺村秀夫(1982)『日本語のシンタクスと意味』くろしお出版。

蓮池いずみ(2004)「場所を示す格助詞選択のストラテジー—韓国語母語話者と中国母語話者の比較」『言葉と文化』5号、名古屋大学大学院国際言語文化研究科日本語文化専攻。

福間康子(1996)「作文からみた初級学習者の格助詞『に』の誤用」『九州大学留学生センター紀要』8号、九州大学留学生センター。

増田恭子(2001)「第二言語としての日本語学習者の場所格に関するストラテジーの使用の変化」『2001年度日本語教育学会春季大会予稿集』日本語教育学。

松田由美子・斉藤俊一(1992)「第2言語としての日本語学習に関する縦断的事例研究」『世界の日本語教育』2号、国際交流基金日本語センター。

安田春子・森まどか、劉玉琴・許清平、小野由美子(2008)「格助詞『に』『で』の誤用研究—タイ・中国の日本語学習者を対象に—」『鳴門教育大学実技教育研究』18号、鳴門教育大学。